

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจ
สำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ อำเภอมหามิตร จังหวัดพิษณุโลก

Extension of Maize Cultivation in the Dry Season According to the Management of Agricultural
Economic Zones for Important Agricultural Products in Prompiram District, Phitsanulok Province

ทองพาวัญญ์ ทรัพย์เรียงสกุล (Thongpakwan Subroengsakul)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง 2) สภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญของเกษตรกร 3) ความรู้และแหล่งความรู้ 4) ความคิดเห็น เหตุผล และความต้องการส่งเสริม 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะ 6) เปรียบเทียบปริมาณผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกในเขตพื้นที่เหมาะสม และในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพดของเกษตรกรประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวโพดหลังนาฤดูแล้งปี 2561/62 ที่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอมหามิตร จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 1,180 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และ t-Test ผลการวิจัย พบว่า (1) ลักษณะพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา เป็นดินร่วน ไม่มีการตรวจสอบวิเคราะห์ดิน มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการไถกลบฟางข้าว มีการใส่ปุ๋ยรองพื้น และใส่ปุ๋ยในระยะเจริญเติบโต เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้แหล่งน้ำจากชลประทาน ใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยว มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,348.89 บาทต่อไร่ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1,504.32 กก.ต่อไร่ ความชื้นในเมล็ดข้าวโพดที่จำหน่ายเฉลี่ยร้อยละ 27.37 ราคาจำหน่าย เฉลี่ย 6.02 บาท/กก. เกษตรกรทั้งหมดจำหน่ายแบบรายเดี่ยว (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งอยู่ในระดับน้อย และได้รับจากสื่อมวลชนมากที่สุดมีความรู้เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าในระดับน้อย และได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด (3) เกษตรกรเห็นว่าความรู้เรื่องความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง มีความจำเป็นต่อการปลูกในระดับมากที่สุด เหตุผลในการปลูกข้าวโพดหลังนาฤดูแล้งของเกษตรกร คือ คิดว่าทำให้มีรายได้หรือผลกำไรเพิ่มมากขึ้น และต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมโดยการร่วมกับภาคเอกชนจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอนในระดับมากที่สุด (4) เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าการปลูกและดูแลรักษาเป็นปัญหาระดับมาก เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการสร้างความรู้ความเข้าใจการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งด้วยวิธีการอบรม และต้องการได้รับข่าวสารความรู้ทางสื่อออนไลน์ 5) การทดสอบสมมติฐานพบว่าค่าเฉลี่ยปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ในพื้นที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เขตเกษตรเศรษฐกิจ จังหวัดพิษณุโลก

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช thongpakwan4@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) dry-season maize production condition according to the principle of agro-economic zoning for important agricultural products of farmers, (2) knowledge and sources of knowledge regarding dry-season maize production and the principle of agro-economic zoning, (3) Opinions, motivations, and needs for the extension of dry-season maize production according to the principle of agro-economic zoning, (4) problems and suggestions regarding dry-season maize production according to the principle of agro-economic zoning, and (5) the comparison between the volume of maize products growing in a suitable area and maize farming in not a suitable area of farmers. The population of this study was 1,180 farmers who participated in maize production after dry-season rice crop project in the year 2018/2019 and registered with Prompiram District of Agricultural Extension Officer. The sample size was determined by using proportionate simple random sampling and Taro Yamane formula with 0.06 of error tolerance. A tool used for collecting data was an interview form. Data was analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, arithmetic mean, standard deviation, ranking and t-test. The results of the research revealed that (1) majority of the land condition was the rice crop with loose soil. The soil properties were mostly never been tested and soil preparation was by hiring tractors. The soil adjustment was done through plowing rice straws into the soil. All of the farmers bought maize seeds from agricultural shop and used agricultural machines to plant. Almost all of the farmers utilized water resource from irrigation. They placed fertilizer as a foundation and used fertilizer again during the growing period by using machine to harvest the products. The average cost of production was 3,348.89 baht per rai . The average of product quantity was 1,504.32 kg. per rai and the average humidity was 27.37 %. The average selling price was 6.02 baht/kg. All farmers sold the products as single producers. (2) Farmers had knowledge of dry-season maize production at a low level and received the highest level of knowledge from mass media. They had the knowledge about the principle of agro-economic zoning at a low level and received the highest level of knowledge from group media. (3) Farmers viewed that the knowledge of the area suitability for dry-season maize production is the most important factor for production. Their motivations were that this knowledge will enable them to earn more revenue and profit. Hence, an extension from the government incorporation with private sector in seeking concrete markets was at a high level. (4) Most of the farmers thought that the production and maintenance of the maize was a problem at a high level. They agreed upon the suggestions to create knowledge and understanding about dry-season maize production by attending training workshop. The farmers also would like to receive news and knowledge via online media channel. (5) The hypothesis test found was that the average value regarding product quantity of dry-season maize production in both suitable and not suitable land showed no difference.

Keywords: Extension guidelines, Dry-season maize production, Economic zoning, Phitsanulok Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

ภาครัฐมีนโยบายลดพื้นที่ปลูกข้าว เนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวมีมากกว่าความต้องการของตลาด ส่งผลให้เกิดปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ภาครัฐจึงได้สนับสนุนให้เกษตรกรลดพื้นที่การปลูกข้าวแล้วปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชชนิดอื่นที่ตลาดต้องการและให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพืชทางเลือกชนิดหนึ่งที่สนับสนุน คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพราะเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ และปริมาณยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ ทำให้ต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบทดแทน กล่าวคือ ผลิตได้เพียงปีละ 4.62 ล้านตัน ในขณะที่ความต้องการอยู่ที่ 7.41 ล้านตันต่อปี และมีแนวโน้มขยายตัวตามปริมาณการเลี้ยงสัตว์ที่เพิ่มขึ้นทุกปี อีกทั้งผลผลิตยังกระจุกตัวในช่วงฤดูฝน ภาครัฐจึงส่งเสริมให้ปลูกข้าวโพดฤดูแล้ง โดยนำหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ มาใช้เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ 1) เขตพื้นที่ที่เหมาะสม ให้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และ 2) เขตพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ให้ปรับเปลี่ยนชนิดพืช หรือลดพื้นที่ปลูกโดยมีแนวทางการเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง 2 แนวทาง คือ ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม และปรับลดพื้นที่การปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปเป็นการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เพื่อปรับลดพื้นที่และปริมาณผลผลิตให้เกิดความสมดุลของอุปสงค์และอุปทาน เป็นการแก้ปัญหาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างยั่งยืนต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัย จึงทำการศึกษาศาการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ อำเภอรพพรพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยทำการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจว่าเป็นอย่างไร รวมไปถึงศึกษาสภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ความรู้แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง และหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ รวมไปถึงความคิดเห็น เหตุผล ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เกษตรกรมี ปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง และทำการศึกษาเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกในเขตพื้นที่เหมาะสม และในเขตพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด ว่ามีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง และเพื่อนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

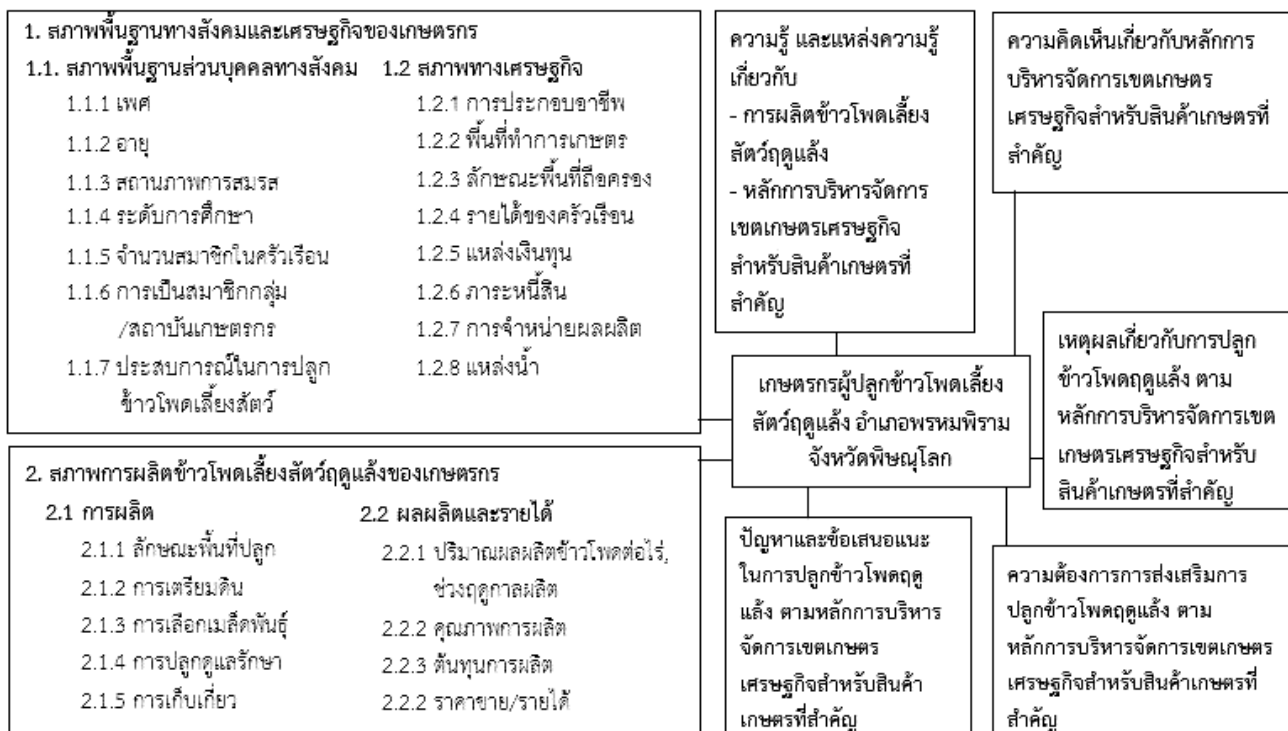
1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง และหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็น เหตุผล และความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ
5. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ของเกษตรกร
6. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกในเขตพื้นที่เหมาะสม และในเขตพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งและสมัครเข้าร่วมโครงการข้าวโพดหลังนาฤดูแล้งปี 2561/62 โดยต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2561 จำนวนทั้งสิ้น 1,180 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้จำนวน 225 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบ่งเนื้อหา เป็น 5 ตอน ได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งและหลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ความคิดเห็น เหตุผล และความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ทดสอบความตรงของแบบสัมภาษณ์ (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ค่า 0.84 และ ทำการทดสอบความเที่ยง (reliability) ได้ค่ามากกว่า 0.7 ทุกตอน หมายความว่า แบบสัมภาษณ์นำไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างได้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และ t -Test

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

สรุปการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางสังคม และสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.96 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.97 คน ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้ำ ธกส. มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฤดูแล้งเฉลี่ย 12.87 ปี

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 12.01 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งเฉลี่ย 10.62 ไร่ พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง (ปีที่ผ่านมา) เฉลี่ย 128,358.58 บาท แหล่งเงินทุนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของตนเอง และส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินเป็นเงินกู้ในระบบ

3. สภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ลักษณะพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา ลักษณะดินเป็นดินร่วน ส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติของดิน เกษตรกรจ้างรถแทรกเตอร์ในการเตรียมดิน เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้วิธีการไถกลบฟางข้าว ตอซังข้าวโพด และการไถกลบปุ๋ยคอก (ปุ๋ยพืชสด) เกษตรกรทั้งหมดซื้อพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากร้านค้าเกษตร และใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มปลูกในเดือนธันวาคม เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้แหล่งน้ำจากชลประทาน เกษตรกรทั้งหมดใส่ปุ๋ยรองพื้นและใส่ปุ๋ยในระยะเจริญเติบโต ส่วนใหญ่ไม่พบแมลงศัตรูพืชและโรคพืช และเกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยว มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,348.89 บาทต่อไร่ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1,504.32 ก.ก.ต่อไร่ ความชื้นเฉลี่ยร้อยละ 27.37 ราคาจำหน่าย เฉลี่ย 6.02 บาท/ก.ก. โดยเกษตรกรทั้งหมดจำหน่ายแบบรายเดี่ยว

3. ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง และหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

1) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย ได้แก่ ข้าวโพดมีความต้องการใช้น้ำตลอดฤดูปลูก แต่ไม่ชอบน้ำท่วมขัง ความรู้ที่ตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ ควรหลีกเลี่ยงการขาค้นน้ำในระยะออกดอก เพราะจะทำให้ได้ผลผลิตลดลง โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง จากสื่อมวลชนมากที่สุด

2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย ความรู้ที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ตามหลักการโซนนิ่ง หากเป็นเขตที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวสามารถปลูกพืชอื่นได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่ และการวิเคราะห์หาความต้องการของสินค้า ผลผลิตเกษตรของโรงงานแหล่งแปรรูป และตลาดของผู้บริโภคด้วย ความรู้ที่ตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ การแบ่งพื้นที่ความเหมาะสมตามหลักการโซนนิ่ง แบ่งเป็น 2 แนวทางคือ เขตเหมาะสม (S1 และ S2) และเขตไม่เหมาะสม คือ (S3 และ N) สำหรับปลูกพืชชนิดหนึ่ง ๆ โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญจากสื่อกลุ่มมากที่สุด

4. ความคิดเห็น เหตุผล และความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามประเด็นความคิดเห็นโดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ความรู้เรื่องความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง มีความจำเป็นต่อการปลูก และระดับมาก 9 ประเด็น คือ 1) การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามความเหมาะสมของพื้นที่ จะทำให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด 2) การใช้ข้อมูลความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เพื่อให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกได้ตรงตามความเหมาะสมของพื้นที่ตนเอง 3) การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการโซนนิ่ง จะช่วยแก้ปัญหาการผลิตที่เกินความต้องการของตลาด และราคาผลผลิตตกต่ำ 4) หากเกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ในพื้นที่เหมาะสมปลูกข้าวโพด จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ตกต่ำ 5) ตามหลักการโซนนิ่ง การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในพื้นที่เหมาะสมจะได้ผลผลิตดี มีคุณภาพมากกว่าในพื้นที่ไม่เหมาะสม 6) ตามหลักการโซนนิ่ง หากผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม จะช่วยลดต้นทุนการผลิต 7) ภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามหลักการโซนนิ่ง 8) ข้อมูลความเหมาะสมของพื้นที่ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เผยแพร่ให้กับเกษตรกรมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ 9) ตามหลักการโซนนิ่งหากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ในพื้นที่ไม่เหมาะสม จะทำต้นทุนการผลิตสูง และผลผลิตคุณภาพไม่ดี

2) เหตุผลในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ เกษตรกรมีเหตุผลในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามประเด็นเหตุผลโดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) มีความเห็นว่าทำให้มีรายได้หรือผลกำไร 2) มีการประกันราคาซื้อขายผลผลิต 3) ต้องการเข้าร่วมโครงการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามคำเชิญชวนของหน่วยงานภาครัฐ 4) หน่วยงานภาครัฐจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งเช่นน้ำการจัดการดินและการ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) หน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่มีการบูรณาการการทำงานเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง 2) มีการสนับสนุนด้านการให้ความรู้ข้อมูลความรู้ต่างๆจากภาครัฐในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักโซนนิ่ง 3) มีการสนับสนุนอย่างชัดเจนจากภาครัฐในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักโซนนิ่ง 4) มีสื่อต่างๆให้ความรู้ความเข้าใจถึงผลดีของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง 5) ผลผลิตจากโครงการส่งเสริมปลูกข้าวโพดฤดูแล้งจะมีตลาดรับซื้ออย่างแน่นอน 6) ทราบข้อมูลว่าพื้นที่ของตนเองมีความเหมาะสม

3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามประเด็นความต้องการการส่งเสริม โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น คือ 1) หน่วยงานภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอนให้แก่เกษตรกร 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งเพื่อวางแผนเตรียมตัวก่อนฤดูกาลผลิต อยู่ในระดับมาก จำนวน 11 ประเด็น คือ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ยสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง 2) องค์กรส่วนท้องถิ่นสนับสนุนปรับปรุง/ซ่อมแซมถนนเพื่อความสะดวกในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร 3) รัฐบาลควรมีการประกันราคาประกันรายได้ประกันภัยพิบัติให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมประสานงานหรือสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบของสหกรณ์หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมประสานงานหรือบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

สนับสนุนการตรวจวิเคราะห์สภาพดินและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน 6) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรแนะนำให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเครื่องมือ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก-เก็บเกี่ยว 7) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอบรมให้ความรู้เทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง 8) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอบรมให้ความรู้เรื่องการปลูกข้าวโพดตามหลักการโซนนิ่ง 9) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้สนับสนุนเกษตรกรในการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและเหมาะสมเช่นเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยยา เป็นต้น 10) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมประสานงานหรือบูรณาการร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน 11) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรแนะนำช่องทางให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น คือ 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมประสานงานหรือสนับสนุนข้อมูลแหล่งรับซื้อ 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรแนะนำให้เกษตรกรเข้าถึงช่องทางในการให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ สิ่งพิมพ์

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

1) ปัญหาของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง

(1) ด้านการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ส่วนมากพบว่ามีปัญหาด้านการเตรียมดิน คือ ขาดการตรวจวิเคราะห์ดิน แรงงานหรือการจ้างเครื่องจักรมีราคาแพง ส่วนปัญหาในการจัดการในการปลูกดูแลรักษาที่เกษตรกรเห็นว่าเป็นปัญหา คือ ปัญหาแมลงศัตรูพืชรบกวน ปัญหาโรคของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปัญหาวัชพืช ตามลำดับ และปัญหาการเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรเห็นว่าเมล็ดพันธุ์หายาก มีปัญหาระดับน้อย

(2) ด้านการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ส่วนมากพบว่าเกษตรกรได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุน และคิดว่าการขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐมีปัญหาระดับน้อย

(3) ด้านอื่น ๆ ประเด็นที่เกษตรกรคิดว่าเป็นปัญหา ได้แก่ ปัญหาการคมนาคมผลิตตกต่ำ

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง

(1) ด้านประเด็นให้ความรู้ ส่วนมากพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการให้ความรู้ ได้แก่ ควรให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้การจัดการปลูกดูแลรักษาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเตรียมดิน และควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่มการจำหน่ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามลำดับ

(2) ด้านการส่งเสริม

1) ด้านวิธีการส่งเสริม ส่วนมากพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ ควรจัดให้มีการอบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก และควรจัดทำแปลงสาธิต และ ควรมีการให้บริการที่สำนักงานเกษตรที่เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง ตามลำดับ

2) ด้านช่องทางการได้รับข่าวสาร ส่วนมากพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านช่องทางการได้รับข่าวสาร ได้แก่ ควรจัดให้มีข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อ ออนไลน์ เช่น ไลน์ เพชบุ๊ก วิทยุ ควรจัดให้มีช่องทางข่าวสารทางวิทยุ หอกระจายข่าว และควรจัดให้มีเอกสารความรู้ ตามลำดับ

6. เปรียบเทียบปริมาณผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกในเขตพื้นที่เหมาะสม และในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่าผลผลิตเฉลี่ยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งที่ปลูก ในเขตพื้นที่เหมาะสม และในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจ สำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกในกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร แตกต่างจากรานีย์ ท้าโพธิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในจังหวัดเลยเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

1.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

1.1.1 รายได้ พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่งที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งมีรายได้ เฉลี่ย 128,358.58 บาท รายได้จากการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 74,205.41 บาท จะเห็นว่ารายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง มากกว่ารายได้จากการเกษตรอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้ สอดคล้องกับรายงานของวิชญ์ อรรถวานิช (2562) ได้ทำการประเมินผลโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนาฤดูแล้ง ปี 2561/62 เกษตรกรใน 38 จังหวัดทั่วประเทศ ที่เข้าร่วมโครงการและไม่ได้เข้าร่วมโครงการ พบว่าเมื่อนำรายได้หักออกจากต้นทุนการผลิต เกษตรกรมีรายได้สุทธิต่อไร่ เพิ่มขึ้น 241.44 บาทต่อไร่

1.1.2 แหล่งเงินทุน พบว่า แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ใช้เงินทุนของตนเอง แหล่งเงินทุนจากนายทุน และจากกองทุนหมู่บ้าน ในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องรายงานของรานีย์ ท้าโพธิ์ (2556) พบว่าแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา จากกองทุนหมู่บ้านและของตนเอง

1.2 สภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งของเกษตรกร

1.2.1 ลักษณะพื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในพื้นที่นาข้าว และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วน สอดคล้อง ดาวรุ่ง คงเทียน (2558, น.21) ศึกษาเรื่อง การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ลุ่มนา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่าภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ พิจิตร ตาก และสุโขทัย เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้นิยมปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งในพื้นที่นาหลังการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี เพราะพื้นที่นี้มีลักษณะของดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างดี เหมาะสำหรับปลูกพืชอายุสั้นที่ใช้ให้น้ำน้อย เช่น ข้าวโพด เป็นต้น

1.2.2 การเตรียมดิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติของดินที่ใช้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ซึ่งแตกต่างจากแผนการทำงานในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง (ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์, 2562) ที่แนะนำให้เก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของดิน เพื่อตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อกำหนดอัตราการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ จ้างรถแทรกเตอร์ในการเตรียมดินปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ส่วนใหญ่ทำร่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

น้ำรอบแปลง สอดคล้องกับ แผนการทำงานในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง (ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์, 2562) ที่แนะนำให้เตรียมดินทันทีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว โดยไถด้วยรถแทรกเตอร์ หรือรถไถเดินตาม เพื่อเก็บความชื้นและย่อยดินให้ร่วนซุย ระหว่างการไถเตรียมดิน ปรับพื้นที่ให้ลาดเอียง เพื่อสะดวกในการส่งน้ำและระบายน้ำ ทำร่องน้ำรอบและผ่านแปลงนาให้ขนานกับแถวข้าวโพด เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการไถกลบฟางข้าว ต่อซังข้าวโพด และปอเทืองเพื่อทำปุ๋ยพืชสด สรุปได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติของดินที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง แต่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการไถกลบฟางข้าว ต่อซังข้าวโพด และปอเทืองเพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด ซึ่งช่วยให้ดินมีคุณภาพดี แต่ถ้าหากมีการตรวจสอบคุณสมบัติดิน จะส่งผลให้มีการใส่ปุ๋ยได้เหมาะสมกับความต้องการของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง

1.2.3 การเลือกเมล็ดพันธุ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากร้านค้าเกษตร สอดคล้องกับ แผนการทำงานในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง (ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์, 2562) ที่ควรให้มีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีเปอร์เซ็นต์การงอกสูง ซึ่งการใช้เมล็ดพันธุ์จากบริษัทเอกชนมีการทดสอบเปอร์เซ็นต์การงอกมาแล้ว แต่ราคาเมล็ดพันธุ์ก็มีราคาที่สูง จากข้อมูลการเลือกเมล็ดพันธุ์จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้เมล็ดพันธุ์จากบริษัทเอกชนเพราะคิดว่าให้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการของตลาด แต่มีข้อเสียคือไม่สามารถเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ได้

1.2.4 การปลูกดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เดือน ธันวาคม และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สอดคล้องกับแผนการทำงานในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง (ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์, 2562) ที่ควรให้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในช่วงเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม เพื่ออาศัยความชื้นในดิน แนะนำให้เตรียมดินทันทีหลังการเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อดินมีความชื้นเหมาะสม ประมาณเดือน พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม โดยไถด้วยรถแทรกเตอร์ หรือรถไถเดินตาม เพื่อเก็บความชื้นและย่อยดินให้ร่วนซุย จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า พื้นที่นาหลังเก็บเกี่ยวยังมีความชื้นในดินที่ช่วยให้ข้าวโพดงอกได้ดีในระยะปลูก และมีการไถด้วยรถแทรกเตอร์ หรือรถไถเดินตามถูกต้องตามคำแนะนำทางวิชาการแล้ว แต่ควรพิจารณาเพิ่มเติมด้วยว่าเป็นพื้นที่นาที่มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดฤดูกาลผลิต

1.2.5 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำชลประทานในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง สอดคล้องกับ ดาวรุ่ง คงเทียน (2558, น.21) พบว่า ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วยจังหวัด พิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ พิจิตร ตาก และสุโขทัย ซึ่งอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น โครงการชลประทาน โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า บ่อน้ำตื้น และแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กต่าง ๆ และสอดคล้องกับรายงานของกรมชลประทาน พบว่าพื้นที่อำเภอพรหมพิราม มีการจัดระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า สามารถครอบคลุมพื้นที่การเกษตร และพื้นที่การเกษตรส่วนอื่น อาศัยแหล่งน้ำอื่น เช่น แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในระดับไร่นาและบ่อบาดาลส่วนตัวทำการเกษตร (สำนักชลประทานที่3, 2561) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจึงทำให้อำเภอพรหมพิรามสามารถปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งได้ เพราะมีปริมาณน้ำเพียงพอตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต เช่น โครงการชลประทานพิษณุโลก โครงการเขื่อนนเรศวร โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาหลายชุมพล รวมไปถึงแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กต่าง ๆ

1.2.6 การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง แตกต่างกับการรายงานของธานี ทาโพธิ์ (2556, น.85) ที่ใช้เฉพาะแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวผลผลิต มีการคัดแยกฝักข้าวโพดที่เสียออก และจะเก็บฝักข้าวโพดไว้ในยุ้งฉางก่อนจึงสีเป็นเมล็ดออกจำหน่าย ขณะขายผลผลิตไม่มีการวัดความชื้นในเมล็ดข้าวโพด จะเห็นว่า การเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักรนั้นมีข้อดี ในกรณีที่ขาดแคลนแรงงาน สามารถเก็บเกี่ยวได้รวดเร็ว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

และลดค่าใช้จ่าย แต่มีข้อเสียคือ พื้นที่เก็บเกี่ยวต้องเป็นพื้นที่ราบ ต้นข้าวโพดตั้งตรง ไม่หักล้ม และดินจะต้องไม่ขึ้นแฉะ และหากเก็บเกี่ยวในช่วงที่ข้าวโพดมีความชื้นสูง อาจทำให้เมล็ดแตกหัก เกิดเชื้อรา ทำให้ขายได้ราคาต่ำ เกษตรกรจึงควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนการเก็บเกี่ยว

1.2.7 ผลผลิต (ปี60/61) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งเฉลี่ยไร่ละ 3,348.89 บาท สอดคล้องกับรายงานของชุดิมา คชวัฒน์ (2557) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสภาพแห้งแล้ง พบว่า ต้นทุนการผลิตที่นครสวรรค์เฉลี่ยไร่ละ 4,176.27 บาท ที่นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 3,893.54 บาท ที่เพชรบูรณ์เฉลี่ยไร่ละ 4,082.81 บาท โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 1,504.32 กิโลกรัม จำหน่ายแบบเมล็ด โดยมีราคาขายเฉลี่ย 6.02 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งผลผลิตข้าวโพดส่วนใหญ่มีความชื้นเฉลี่ยร้อยละ 27.37 สอดคล้องกับนายสมชาย ชาญณรงค์กุล อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กล่าวถึง ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งหลังนา ปี 2560/61 ใน 31 จังหวัด โดยผลผลิตของเกษตรกรขึ้นกับวิธีปฏิบัติดูแลรักษาโดยเฉลี่ย 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตข้าวโพดมีความชื้นร้อยละ 30) (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2562) และสอดคล้องกับวิษณุ อรรถวานิช (2562) พบว่าราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 6.14 บาทต่อกิโลกรัม จะเห็นได้ว่า ต้นทุนการเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ต่ำกว่าพื้นที่อื่นอีกทั้งยังได้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มา อาจจะเป็นเนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ในการปลูกข้าวโพดและวิธีปฏิบัติที่ดีซึ่งควรศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ส่วนผลผลิตข้าวโพดที่มีความชื้นมาก อาจจะเป็นเนื่องจากเกษตรกรยังเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดไม่ถูกวิธี หรือเร่งรีบเก็บเกี่ยว เนื่องจากเครื่องจักรในพื้นที่ไม่เพียงพอ

2. ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง และ หลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

2.1 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง เกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในระดับน้อย โดยพบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปลูกดูแลรักษา และจัดการแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ที่เกษตรกรได้รับมากที่สุด คือ สื่อกลุ่ม โดยเกษตรกรคิดว่าได้รับจาก การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม มากที่สุด ตามลำดับ และเมื่อนำข้อเสนอแนะของเกษตรกรมาพิจารณาด้วยจะพบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว และการให้ความรู้ในการรวมกลุ่มจำหน่าย และเกษตรกรคิดว่าได้รับรองลงมาคือ สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ /จังหวัด มากที่สุด จากข้อมูลดังกล่าวควรมีการให้ความรู้แก่เกษตรกรด้วยการพาเกษตรกรไปศึกษาดูงาน และอบรมให้ความรู้ผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ /จังหวัด

2.4 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ เกษตรกรมีระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในเรื่องหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ระดับความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยพบว่า เกษตรกรยังไม่เข้าใจเรื่องการแบ่งพื้นที่ความเหมาะสมตามหลักการโซนนิ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ เขตเหมาะสม (S1 และ S2) ส่งเสริมให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดต้นทุนการผลิต ส่วนในเขตไม่เหมาะสม คือ (S3 และ N) ส่งเสริมให้ลดหรือปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่เหมาะสม และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ที่เกษตรกรได้รับมากที่สุด คือ สื่อกลุ่ม โดยเกษตรกรคิดว่าได้รับจากการฝึกอบรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การประชุม การสัมมนา และการศึกษาดูงาน ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า เกษตรกรคิดว่า ได้รับความรู้จากสื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน มากที่สุด รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ / จังหวัด ดังนั้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ / จังหวัดควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน

3. ความคิดเห็น เหตุผล และความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

3.1 ความคิดเห็น เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่ เกษตรกรเห็นว่า ความรู้เรื่องความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง มีความจำเป็นต่อการปลูก สอดคล้องกับ วิษณุ อรรถวานิช (2562) พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ในการเพาะปลูกและการจัดการแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับเกษตรกรมือใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่าใกล้เคียงกับปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงซึ่งอาจเกิดจากเกษตรกรมีวิธีปฏิบัติในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งที่ดี แต่ไม่มีความมั่นใจว่าวิธีที่เกษตรกรปฏิบัตินั้นถูกต้องหรือไม่ จึงคิดว่าย่างขาดความรู้

3.2 เหตุผลในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เหตุผลที่ทำให้เกษตรกรมีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ได้แก่ คิดว่าทำให้มีรายได้หรือผลกำไรเพิ่มมากขึ้นกว่าการทำนาปรัง มีการประกันราคารับซื้อผลผลิต ต้องการเข้าร่วมโครงการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามคำเชิญชวนของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาครัฐจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งเช่นน้ำการจัดการดินและการขนส่ง ตามลำดับ สอดคล้องกับ พรณิกา อนุรักษกรกุล(2561, น.67) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและผลตอบแทนทางการเงินในการลงทุนปลูกพืชเศรษฐกิจในภาคตะวันออก พบว่า เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง รวมไปถึงปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ และราคาปัจจัยการผลิตสูง จึงต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ ควบคุมราคาผลผลิตและปัจจัยในการผลิต หากมีการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐก็จะส่งผลให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปปลูกพืชตามความเหมาะสมของพื้นที่

3.3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาแยกรายละเอียด พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอนให้แก่เกษตรกร รองลงมา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งเพื่อวางแผนเตรียมตัวก่อนฤดูกาลผลิต สอดคล้องกับ พรณิกา อนุรักษกรกุล (2561, น.67) พบว่า ปัญหาด้านการตลาดของการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน พบว่า ราคาผลผลิตตกต่ำ และราคาปัจจัยการผลิตสูง เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องมือทางการเกษตร ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกษตรกรไม่สามารถแก้ไขปัญหาเองได้ โดยเฉพาะปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ และราคาปัจจัยการผลิตที่สูงเกินไป จึงต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือควบคุมราคาผลผลิตและปัจจัยในการผลิต ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านการตลาด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันผลิต และจำหน่าย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจ สำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

4.1 ปัญหาของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียด พบว่า ปัญหาด้านการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นย่อยที่เกษตรกรเห็นด้วยว่าเป็นปัญหาระดับมาก 2 ประเด็น คือ การเตรียมดิน และการจัดการในการปลูกดูแลรักษา สอดคล้องกับ พรรณิภา อนุรักษ์กรกุล (2561, น.83) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีการผลิตที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปปรับใช้ในพื้นที่ เช่น พันธุ์ การใช้ปุ๋ย การปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากยังไม่มั่นใจว่าเทคโนโลยีดังกล่าวจะดีกว่าเทคโนโลยีที่เกษตรกรเคยปฏิบัติหรือไม่ และเกษตรกรมักเข้าใจว่าการใส่ปุ๋ยที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นด้วย เกษตรกรบางรายจึงมีการใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้นโดยไม่มีการตรวจวิเคราะห์ดิน และไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของพืช

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด 2 ด้านคือด้านประเด็นให้ความรู้ และด้านวิธีการส่งเสริม

1) ด้านประเด็นให้ความรู้ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีความต้องการให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง การจัดอบรมให้ความรู้การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง การจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเตรียมดิน การเก็บเกี่ยว การจัดการปลูกดูแลรักษา และการร่วมกลุ่มการจำหน่ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง สอดคล้องกับ วิษณุ อรรถวานิช(2562) พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ในการเพาะปลูกและจัดการแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับเกษตรกรและเกษตรกรมือใหม่ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แก่เกษตรกร เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรผลิตข้าวโพดได้มีคุณภาพ

2) ด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีความต้องการในด้านวิธีการส่งเสริมโดยเห็นด้วยว่าควรจัดให้มีการอบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก และจัดทำแปลงสาธิต โดยเกษตรกรมีความต้องการในด้านวิธีการส่งเสริมผ่านช่องทางการได้รับข่าวสารความรู้ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊กวิดีโอ สอดคล้องกัน ระหว่างประเด็นความรู้ที่เกษตรกรต้องการและวิธีการส่งเสริมที่ได้ส่งเสริมอยู่แล้ว ภาครัฐอาจจะต้องหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้เกษตรกรได้ศึกษาและเรียนรู้เพื่อพัฒนาการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งของเกษตรกร และยังเห็นได้ว่าเกษตรกรยังต้องการรับการส่งเสริมจากสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊กวิดีโอ ทั้งที่เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง

5. การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในเขตพื้นที่เหมาะสมและที่ปลูกในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในเขตพื้นที่เหมาะสมและที่ปลูกในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวโพด ไม่มีความแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะสาเหตุ 2 ประเด็น คือ ด้านชลประทาน และ การปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

ประเด็นแรก ด้านชลประทาน เพราะพื้นที่นาหลังเก็บเกี่ยวข้าว เป็นพื้นที่ทั้งในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทานที่มีแหล่งน้ำเพียงพอ มีโครงการชลประทานที่สำคัญ คือ โครงการชลประทานพิษณุโลก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำน่านระยะที่ 2 ต่อจากเขื่อนสิริกิติ์ลงมาประมาณ 176 กิโลเมตร โครงการนี้ให้ประโยชน์กับพื้นที่การเกษตรบริเวณสอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ฝั่งแม่น้ำน่านรวม 3 จังหวัด คือ พิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์ ให้ประโยชน์พื้นที่การเกษตรของจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ยังมีการชลประทานอื่นๆ อีก ระบบชลประทานที่สำคัญ คือ 1) โครงการชลประทานขนาดใหญ่มี 2 โครงการ คือ โครงการเขื่อนนเรศวร และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพลาญชุมพล 2) โครงการชลประทานขนาดกลาง 3) โครงการชลประทานขนาดเล็ก 4) หนองบึงต่างๆ รวมทั้งสิ้น 320 แห่ง อีกทั้งในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มีแหล่งน้ำชลประทานจากเขื่อนและโครงการส่งน้ำต่างๆ รวมทั้งโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า เกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตนี้นิยมปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งในพื้นที่นาหลังเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ทั้งในเขตชลประทาน และนอกเขตชลประทาน โดยอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น โครงการชลประทาน โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า บ่อน้ำตื้น และแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็กต่าง ๆ (ดาวรุ่ง คงเทียน, 2558)

ประเด็นที่สอง การปรับปรุงบำรุงดิน จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยมีวิธีไถกลบฟางข้าว ตอซังข้าวโพด และการทำปุ๋ยพืชสด โดยการปลูกปอเทืองแล้วทำการไถกลบ ซึ่งจะช่วยให้ดินมีคุณภาพดี ส่งผลให้ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมได้ผลผลิตดีไม่แตกต่างกับในเขตพื้นที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

- 1) เกษตรกรควรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง หรือการเกษตรหลายๆช่องทาง เพื่อให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย และมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งมากขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกน้อย
- 2) เกษตรกรควรมีการตรวจวิเคราะห์ดิน ก่อนทำการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง เพื่อให้สามารถใส่ปุ๋ยได้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตได้ ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และผลตอบแทนสูงขึ้น
- 3) เกษตรกรควรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ โดยผ่านสื่อกลุ่ม เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประชุม เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ และควรเพิ่มวิธีการส่งเสริมผ่านช่องทางการได้รับข่าวสารความรู้ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊กวิดีโอ ตามที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการรับรู้ข่าวสารในระดับมาก
- 4) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มในรูปแบบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนเพื่อให้มีการตรวจวิเคราะห์ดินก่อนทำการผลิต

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ และหน่วยงาน

- 1) เจ้าหน้าที่ควรให้การส่งเสริมและให้ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ
- 2) การใช้สื่อออนไลน์เป็นแหล่งความรู้แก่เกษตรกรนั้น เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญ เนื่องจาก เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้รวดเร็วทุกที่ทุกเวลา และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมไปถึงการใช้สื่อกลุ่มเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการให้ความรู้แก่เกษตรกร เพราะเกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

3) เจ้าหน้าที่ควรแนะนำวิธีการตรวจวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ช่วยให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น และผลตอบแทนสูงขึ้น

4) เจ้าหน้าที่ควรจัดฝึกอบรม และจัดทำแปลงสาธิตเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ไปใช้ในพื้นที่แปลงของตนเองและถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรใกล้เคียง โดยเกษตรกรสามารถขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ไปใช้แก้ไขปัญหาได้

5) เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมให้มีการปลูกในรูปแบบแปลงใหญ่ ทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านราคา และเจ้าหน้าที่ควรประสานดูแลการรับซื้อในราคาที่ยุติธรรมผ่านการขายให้กับสหกรณ์ เพื่อช่วยให้เกษตรกรได้ราคาขายที่สูงขึ้น

6) เจ้าหน้าที่ควรมีการจัดตั้ง หรือให้การสนับสนุนศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการตรวจวิเคราะห์ดินให้แก่สมาชิก

1.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในการแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

2) การกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ สำหรับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง เป็นแนวคิดที่ดีแต่ยังขาดรูปแบบการดำเนินการให้เห็นไปตามแนวทางที่กำหนด ยังไม่สามารถกำหนด หรือเสนอให้เกษตรกรดำเนินการปลูกพืชตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญได้ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรวางแผนและกำหนดแนวทางเพื่อให้การกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3) การแบ่งเขตพื้นที่ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ พื้นที่อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสำหรับการปลูกข้าวโพด แต่จากข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้ง พบว่า มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไปไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากพื้นที่นาหลังเก็บเกี่ยวข้าว เป็นพื้นที่ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทานที่มีแหล่งน้ำเพียงพอ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่อย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร

4) ควรมีการจัดการด้านการตลาด เพื่อให้มีอุปสงค์และอุปทานที่สมดุลกัน เริ่มตั้งแต่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

5) ควรมีการสนับสนุนด้านเงินทุนหรือแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกร

6) ควรมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการดินปุ๋ย ในรูปแบบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความแตกต่างออกไป เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับกัน จะได้ทำให้ทราบถึงการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบริบทอื่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

2.2 ควรมีการศึกษาในประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม อาทิ การสอบถามถึงอายุของสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร เพื่อจะได้ทราบว่าในช่วงอายุเท่าไร และสามารถรับสื่อออนไลน์ได้มากน้อยในประเด็นไหนบ้าง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสื่อสาร ที่มีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น

2.3 ควรมีการสอบถามถึงประเด็นความรู้ความสามารถหรือเทคนิควิธีที่โดดเด่นของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์กับเกษตรกรคนอื่นที่ยังไม่ทราบข้อมูล หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถรู้ถึงความสามารถของเกษตรกรเพื่อเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมโดยเกษตรกร กับเกษตรกรโดยตรง

2.4 ควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ตามหลักการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ ในระดับอำเภอ และควรกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับช่วงเวลาของการปลูกข้าวโพดฤดูแล้งหลังนา เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งหลังนา สัตว์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมชลประทาน. สำนักชลประทานที่ 3. (2560). รายงานกรมชลประทานเรื่อง แหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2562 จาก <http://irrigation.rid.go.th/rid3/th/>

กรมวิชาการเกษตร. ศูนย์วิจัยพืชไร่นครสวรรค์. (2562) แผนการทำงานในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง. จังหวัดนครสวรรค์.

กรมวิชาการเกษตร. สำนักงานวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2. (2553) เทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์. จังหวัดพิษณุโลก.

ชุดิมา คชวัฒน์. (2557). การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสภาพแห้งแล้ง:กรมวิชาการเกษตร.

दारु้ง คงเทียน. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง การทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉพาะพื้นที่:กรมวิชาการเกษตร.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2562). ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฤดูแล้งหลังนา ปี 2560/61 ใน 31 จังหวัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2562 จาก <https://www.prachachat.net>

พรณิภา อนุรักษ์การกุล(2561).การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและผลตอบแทนทางการเงินในการลงทุนปลูกพืชเศรษฐกิจในภาคตะวันออก. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

รานีย์ ท่าโพธิ์. (2556) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในจังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิชญ์ อรรถวานิช. (2562). การประเมินผลโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนาฤดูแล้งปี 2561/62. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.